

ETİK, KÜLTÜR VE TOPLUM

Prof. Dr. Kemal Görmez

Yrd. Doç. Dr. Murat Atan

Yrd. Doç. Dr. Şenol Altan

Arş. Gör. Hatice Özkan Sancak

Arş. Gör. Sevcan Güleç

Arş. Gör. Anıl Eralp

Araş. Gör. Cemalettin Parıltı

İÇİNDEKİLER

- Amaç
- Çalışmanın Temel Bölümleri
- Çalışmanın Teorik Çerçevesi
- Kamu Yönetiminde Etik Kavramı ve Etik Yaklaşımlar
- Kamu Yönetiminde Etik Kodların Kaynakları
- Toplum Sonuçları
- Eğitim Sonuçları
- Medya Sonuçları
- Sivil Toplum Sonuçları
- Sonuç ve Öneriler

Amaç

- Türkiye’de kamu yönetimi etiğinin toplumsal algısını tespit etmek,
- Etiğe dayalı bir yönetimin oluşturulmasının karşısındaki toplumsal engelleri tespit etmek,
- Kamu kurumlarının, medyanın, eğitim kurumlarının ve sivil toplum kurumlarının etik ile ilgili etik kodların oluşturulmasında mevcut durumdaki rolü ve iyileştirilecek alanları belirlemektir.

ÇALIŞMANIN TEMEL BÖLÜMLERİ

- Toplumun kamu yönetimi etiği algısı,
- Eğitimin kamu yönetimi etiğindeki rolü,
- Medyanın kamu yönetimi etiğindeki rolü,
- Sivil Toplum örgütlerinin kamu yönetimi etiğindeki rolü

- Toplumun kamu yönetimi etiği algısı başlığında toplumun kamu görevlilerinin uyması gereken etik ilkeleri benimseme düzeyi ve bu benimseme düzeyi ve bu benimseme düzeyine etki eden yaş, eğitim durumu gibi demografik değişkenler tespit edilmiştir.
- Eğitimin kamu yönetimi etiğindeki rolü başlığında eğitimin kamu yönetiminde etik ilkelerin kazanımındaki katkısı hem topluma sorulan sorulardan elde edilen verilerden hem de eğitim kurumlarında seçilen öğrencilere sorulan sorulardan elde edilen verilerden çıkarılan sonuçlarla tespit edilmiştir.
- Medyanın ve sivil toplum örgütlerinin kamu yönetimi etiğindeki rolü başlıklarında ise medyanın ve sivil toplum örgütlerinin kamu yönetiminde etik ilkelerin kazanımındaki katkısı hem topluma sorulan sorulardan elde edilen verilerden hem de medya mensuplarına sorulan açık uçlu sorulardan elde edilen verilerden çıkarılan sonuçlarla tespit edilmiştir.

ÇALIŞMANIN TEORİK ÇERÇEVESİ

- Etik, insan davranışında neyin iyi neyin kötü olduğu ve ne yapması gerektiğine dair kodlardır.
- Kültür, insanın kalıtım yoluyla getirmediği ya da doğada hazır bulmadığı kendisinin doğaya katmış olduğu, olumlu-olumsuz; maddi-manevi her şeyin genel adıdır ve insanların birbirleriyle ve doğanın diğer öğeleriyle ilişkilerini düzenler.

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK KAVRAMI VE ETİK YAKLAŞIMLAR

- Kamu yönetimi etiği; ahlakın belli bir örgüt içerisinde, o örgütçe belirlenmiş kurallarla beslenerek ortaya çıkmış biçimidir.
- **Teleolojik yaklaşıma göre** bir eylemin ya da kararın etik açısından değerini elde edilen ya da beklenen sonucun faydası, güvenilirliği ve başarı belirler. Buna göre, bir eylem insan için en çok faydayı sağladığı sürece etik açıdan doğrudur.
- **Deontolojik yaklaşım** ise eylem ve kararları, bunlara temel olan düşüncenin (iyi niyet, sorumluluk, ödev, ilkeler) niteliğine göre etik açıdan değerli ya da değersiz sayar. Deontolojik yaklaşım, teleolojik etiğin tersine yükümlülüğü ödev ya da ilkenin bir gereği sayar.

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK KODLARIN KAYNAKLARI

- Evrensel Kaynaklar
- Yerel (Kültürel) Kaynaklar

EVRENSEL KAYNAKLAR

- Kamu yönetiminde etiğin evrensel olarak kabul edilebilecek kaynakları; kamu yönetimindeki başarılı uygulamalarla edinilen birikimden oluşmaktadır.
- Yönetmel karar ve eylemlerde tutarlılık,
- Gerçekçilik,
- Adalet,
- Eşitlik,
- Tarafsızlık,
- Dürüstlük,
- Sorumluluk,
- Açıklık,
- Hoşgörü gösterme gibi ...

Yerel (Kültürel) Kaynaklar

Bireyci Kùltürler

- Kamu yönetiminin nesnesi bireydir
- Birey için iyi olan genel için de iyidir.
- Bireyin çıkarı ön plandadır.
- Devlet bir araçtır.

Kolektivist Kùltürler

- Kamu yönetiminin nesnesi toplumdur.
- Toplum için iyi olan genel için de iyidir .
- Toplumun yararı ön plandadır.
- Devlet amaçtır.

Güç mesafesi düşük kültürler

- Güce karşı rıza gösterme eğilimi düşüktür.
- Gereksiz güç kullanımı hoş karşılanmaz.
- Devletle vatandaş arasında eşitler arası bir ilişki vardır.
- Katılım teşvik edilir .

Güç mesafesi fazla kültürler

- Güce karşı rıza gösterme eğilimi yüksektir
- Güç sorgulanmaz.
- Devlet ve vatandaş arasındaki ilişki güçlü ve güçsüz arasındaki ilişkidir.
- Katılım hoş görülmez.

Türkiye’de Toplumsal Kültürün Devlete Yüklediği Anlam

- Kanunlar ve doğrularda grubun çıkarları ön plandadır.
- Devlet sektörü özel sektöre göre daha baskındır.
- Eşitlik, bireysel özgürlüğün üzerindedir.
- Toplumsal uyum ve uzlaşma en önemli amaçtır.
- Devlet ve kamu teşkilatı bir araç değil, amaçtır.
- Güce egemen olmak doğrunun üzerindedir: Her kim güce sahipse doğru ve iyidir.
- Güç aile ve yakınını koruma, büyüleyici özellik kazanma ve yaptırım uygulayabilmek için gereklidir.
- İç politikada sık sık güç kullanıldığı durumlarla karşılaşılır.
- Devlet ve kamu görevlileri, büyük bir ailenin reisi gibi görülür ve sorgulanmaz.
- Devletin verdiği hizmet, kurallar sorgulanmadan iyi doğru ve adil kabul edilir.
- Devletin temel görevi ortak iyinin ve devamının sağlanmasıdır.

Türkiye’de Kamu Görevlilerinin Kendini ve Vatandaşı Algısı

- Temel amaç devletin ve toplumun yararı olduğu için vatandaşın beklentisi ve hizmet ikinci plandadır.
- Vatandaşın kendisi için en iyiyi istemesinin ortak iyiyi karşılamadığı kaygısı ve güç mesafesinin de yüksek olması nedeniyle katılım ya da vatandaşın hizmet süreçlerine müdahalesi hoş karşılanmaz ve şüpheyle yaklaşılır.
- Genel olarak verilen hizmetin ortalama kalitesi ve hizmet sunumunda vatandaşa sağlanan eşitlik ön plandadır.
- Devletin çıkarlarına ters düşecek konularda gizlilik temel ilkedir.
- Vatandaşın hizmet sürecine katılımı düşüktür ve teşvik edilmez.
- Çalışanların sorumluluğu ortak olduğu için hesap verebilirliği zorlaştırmaktadır.

Kamu Görevlileri Etik Davranışı İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği'nde yer alan etik ilkeler;

Adalet ve Dürüstlük,
Sorumluluk,
Demokrasi, Saygınlık ve Güven,
Verimlilik ve Etkinlik

Toplumun Temel Etik İlke Boyutlarını Algısı

	<i>Etik ilke benimsenmiş</i>		<i>Etik ilke kısmen benimsenmiş</i>		<i>Etik ilke benimsenmemiş</i>	
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Adalet ve Dürüstlük Boyutu	325	20.9	1182	76.2	45	2.9
Sorumluluk Boyutu	788	50.8	761	49.0	3	0.2
Demokrasi, Saygınlık ve Güven Boyutu	668	43.0	846	54.5	38	2.4
Verimlilik ve Etkinlik Boyutu	798	51.4	724	46.6	30	1.9

- Temel etik ilkelerin değerlendirilmesi tablosuna bakıldığında kişilerin bu ilkeleri yüksek oranda benimsedikleri veya kısmen benimsedikleri görülmektedir. İlkeleri benimsemeyenlerin oranı oldukça düşük görünmektedir. Ancak temel ilkeleri kısmen benimseyenlerin oranının oldukça yüksek olması kişilerin bu ilkelerin bazen esnetilebileceğini düşünebilmeleri gibi olumsuz bir düşünceyi de desteklemektedir. Özellikle adalet ve dürüstlük boyutundaki **%76.2**'lik kısmen benimseme oranı oldukça anlamlı görünmektedir. Adalet ve dürüstlük ilkesine her durumda ve şartta kesinlikle uyulması gerekliliğinin tam olarak benimsenmemiş olması durumu sorunları ortaya çıkaran temel faktörlerden biridir.
- Toplum, kamu görevlilerinin hizmete ilişkin, hizmet sorumluluğu ve verimlilik gibi iki rasyonel boyutunda etik ilkelere uygun davranması gerektiğinde hem fikirken adil ve tarafsız olması gerektiğinde etik ilkeleri esnetmektedir. Ayrıca toplum, demokrasi, saygınlık ve güven boyutundaki düşük oranda bu ilkelere uymayan kamu görevlilerinin denetlenmesinde kendini yeterince etkin hissetmemektedir. Kamu görevlilerinin vatandaşa karşı, vatandaşı esas alan bir tutum sergilememesini de mazur görebilmektedir. Çalışmanın bu aşamasında yukarıda tanımlanan bazı etik ilkelerin kazanımında toplum birimlerinin hangilerinin etkili olduğu önem düzeyleri açısından raporlandırılmıştır.
- Etik ilkelerin kazanılmasında aile, okul ve toplumun ne düzeyde önemli olduğuna yönelik bulgular incelendiğinde; aile, okul ve toplumun etik ilkelerin öğrenilmesinde önemli olarak algılandıkları görülmektedir.

Kamu Yönetimi Etiği - Toplumsal Kültür

Davranışlar	Katılıyorum		Katılmıyorum	
	N	%	N	%
Toplumdaki devlet anlayışı ve ataerkil aile yapısı, vatandaşın devleti sorgulanmaz ve kutsal görmesine neden olmaktadır	980	63.1	572	36.9
Toplumdaki kutsal devlet anlayışı, kamu görevlilerinin kendilerini vatandaştan üstün algılamalarına, devlet kurumlarını gereğinden fazla benimsemelerine neden olmaktadır	1034	66.6	518	33.4
Toplumumuzda kendisinden büyüklere saygı ve koşulsuz itaat anlayışının var olması kamu personelinin de üstlerini sorgulamasını ve kararlara katılımlarını olumsuz etkiler	1071	69.0	481	31.0
Toplumun geleneksel yapısı ve akraba ilişkilerinin güçlü olması, kamu görevlilerinin yakınlarına ayrıcalık sağlamalarına neden olmaktadır	1211	78.0	341	22.0

Toplumun devlet anlayışının etik algısına etkisi değerlendirildiğinde, devlet anlayışı ve toplumsal özelliklerin etik algısında etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanında “Toplumun geleneksel yapısı ve akraba ilişkilerinin güçlü olması, kamu görevlilerinin yakınlarına ayrıcalık sağlamalarına neden olmaktadır.” İfadesine katılanların oranının **%78** olması geleneksel toplum yapısının kamudaki etik problemlerin kaynaklarından biri olarak da görüldüğünü yansıtmaktadır. Bu tablo bize Türkiye’deki kamu görevlilerinin üzerindeki geleneksellik baskısının azalmakla birlikte hala devam ettiğini göstermektedir. Özellikle toplumun geleneksel yapısıyla ilgili soruların katılım düzeyinin yüksek çıkması bu önermenin kanıtı olarak görülebilir. Ancak toplumdaki kutsal devlet anlayışına dair soruların katılma düzeyinin görece diğerlerine göre düşük olması toplumun devleti artık ulaşılamaz olmaktan çıkarmaya başladığı şeklinde yorumlanabilir.

Ankete Katılan Toplum Birimlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Etik Boyutları Arasında Bağımsız Örneklem t Test Sonuçları

Boyut	Çalıştığınız Kurum	Gözlem Sayısı	Ortalama	Std. Hata	t Değeri	Anlamlılık (P)	Karar
Adalet ve Dürüstlük Boyutu	Kamu	567	10.74	1.815	-2.873	0.004*	H ₁ Kabul
	Özel	985	11.02	1.850			
Sorumluluk Boyutu	Kamu	567	10.45	2.056	-2.897	0.004*	H ₁ Kabul
	Özel	985	10.77	2.070			
Demokrasi, Saygınlık ve Güven Boyutu	Kamu	567	4.69	1.223	-2.493	0.013*	H ₁ Kabul
	Özel	985	4.86	1.307			
Verimlilik ve Etkinlik Boyutu	Kamu	567	2.67	0.979	-4.821	0.000*	H ₁ Kabul
	Özel	985	2.94	1.072			
Toplum Etik Algısı	Kamu	567	28.56	4.221	-4.586	0.000*	H ₁ Kabul
	Özel	985	29.58	4.253			

Tüm etik boyutlarda özel sektörde çalışan kişilerin ortalama etik skor değerleri kamuda çalışan kişilerden yüksektir. Bu veriler, kamu sektöründe çalışanların kendilerini algısı ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. Kamu görevlileri, kamu görevlilerinin uyması gereken etik ilkelere aykırı davranışları meşru görebilmektedir. Kamu görevlilerinin etik algısındaki bu fark, davranışa yansıma riski taşımaktadır.

Eđitimde Kamu Yönetimi Etiği Algısı

	<i>Etik İlke Benimsenmiş</i>		<i>Etik İlke Kısmen Benimsenmiş</i>		<i>Etik İlke Benimsenmemiş</i>	
	N	%	N	%	N	%
Adalet ve Dürüstlük	485	17.9	2165	79.8	64	2.4
Sorumluluk	553	20.4	2133	78.6	28	1.0
Demokrasi, Saygınlık ve Güven	1354	49.9	1307	48.2	53	2.0
Verimlilik ve Etkinlik	388	14.3	2309	85.1	17	0.6

“Demokrasi, Saygınlık ve Güven Boyutu” en yüksek benimsenen boyuttur. Buradan öğrencilerin katılımcı ve demokratik bir yönetim etiği algısına sahip oldukları sonucu çıkarılabilir. Ancak henüz yaşları 18 altı olan bu kişilerin adalet ve dürüstlük algısının, sorumluluk algısının ve verimlilik ve etkinlik algısının düşük olması düşündürücüdür. Bu yaş grubunun sosyalleşmesi henüz birincil grup denebilecek okul, aile ve yakın çevre gibi güvenli denilebilecek gruplardan bile edindiği algının düşük olması ilerleyen yaşlarda daha da düşme riskini taşımaktadır.

Etik ilkelerin kazanılmasında aile ve okul öncelik kazanmaktadır.

Medya ve Kamu Yönetimi Etiği

Medya mensupları, medyanın öncelikle kendi içinde etik bir tutarlılık sergilemediğini belirtmiştir. Medya mensuplarınca kamu görevlilerinin etik ilkelerinin olması gerektiği düşünülmekte ancak uygulamada durumun aksi bir görünüm sergilediği vurgulanmaktadır. Bu görünüm kamu yönetimi etik boyutları açısından çeşitlilik göstermektedir. Bazı etik ilkeleri açısından etik ilkeye uymama nedeni olarak ekonomik sorunlar, bazı ilkeler açısından ise toplumun geleneksel yapısının kamu görevlileri üzerinde baskı unsuru (akraba kayırmacılığı gibi) oluşturması gösterilmiştir.

Sivil Toplum Örgütleri ve Kamu Yönetimi Etiği

Katılımcılar, sivil toplum örgütlerinin öncelikle kendi içinde etik bir tutarlılık sergilemediğini, kamu yönetimi etiği ile ilgili tutum sergilerken taraflı davrandığını belirtmiştir. Katılanların tamamı etik bilincin çok az olduğunu düşünmektedir. Etik bilincin bireyselleşmesi için önce toplumda bu bilincin oluşturulması ve benimsenmesi gerektiği belirtilmiştir. Sivil toplum kuruluşları mensuplarınca kamu görevlilerinin etik ilkelerinin olması gerektiği düşünülmekte ancak uygulamada durumun aksi bir görünüm sergilediği vurgulanmaktadır. Bu görünüm kamu yönetimi etik boyutları açısından çeşitlilik göstermektedir. Sivil toplum kuruluşları mensupları da etik ilkelere uyulmamasını ekonomik nedenlere ve toplumsal baskıya (akraba kayırmacılığı vb) dayandırmaktadır.

SONUÇ

- **Bu araştırmada kamu yönetiminde etik konusu toplumsal yapı ve kültür çerçevesinde incelenmiştir. Etik algısının toplumsal yapıdan bağımsız gelişemeyeceği, kültürün etik ilkelerin benimsenmesinde önemli rolünün olduğu tezinden hareketle bu araştırma gerçekleştirilmiştir.**
- Her kültürde, devlet ve kamu görevlisi anlayışı farklılık göstermektedir. Özellikle de toplumlarda bireye ve yöneten yönetilen ilişkisine bakış açısı kamu örgütleri ve görevlilerine ilişkin algıyı şekillendirmektedir. Bu etkileşim kamu yönetiminde etik algısına da yansımaktadır.
- Elde edilen sonuçlar Türkiye'deki devlet algısının kamu yönetimine de yansıdığını göstermektedir. Türkiye'deki kültürel anlamda kolektivist toplum yapısı, devleti ve devlet idaresini kutsallaştırmaktadır. Ancak yapılan analizler "Demokrasi, Saygınlık ve Güven Boyutu" altında değerlendirilen kamu yönetimi etik ilkelerinden bilgi verme, saydamlık ve katılımçılık, saygınlık ve güven ilkelerinin benimsenme düzeyinin genç katılımçılarda yetişkinlere oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu sonuç yönetim yapısında meydana gelen küresel değişimlerin Türk toplum yapısına da yansıdığını, özellikle gençlerin demokratik ve katılımçı yönetim beklentisi içinde olduklarını göstermektedir.

Araştırmada ele alınan bir diğer konu da kamu yönetiminde etik ilkelerin topluma benimsetilmesinde medya ve sivil toplum kuruluşlarının rolüdür. Medya mensupları ve sivil toplum kuruluşu ye veya temsilcileri öncelikle kendi durumlarını eleştirmiş, etik bilincin bu birimlerde de tam olarak yerleşmediğini ifade etmişlerdir. Bu eleştiri en çok adalet ve dürüstlük boyutunda yapılmıştır. Yapılan faaliyetlerde taraflı davranıldığı ve bireysel çıkarların ön plana çıktığı belirtilmiştir. Benzer şekilde kamu görevlilerinin de tarafsız ve dürüst davranmadıkları belirtilmiştir.

ÖNERİLER (1)

- Etik ilkelere aykırı davranışların ortadan kaldırılabilmesi için devletin kurumsal yapısının yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu düzenlemeler günün ihtiyaç ve koşullarına göre ve yeni yönetim yaklaşımları da dikkate alınarak yapılmalıdır.
- Kurumsal düzenleme için;
- Kamu hizmeti ve kamu yararı kavramı yeniden tanımlanmalıdır.
- Devlet, işveren konumundan çıkarılmalıdır.
- Hesap verebilirlik ve şeffaflığı sağlayacak mekanizmalar etkinleştirilerek kamu kurumlarının hükümler konumundan çıkarılması gerekmektedir.
- Hizmet süreçleri yeniden tanımlanarak kamu görevlilerinin kendini vatandaştan üstün görmesine engel olunmalıdır.

ÖNERİLER (2)

- Bu çalışmada toplumun etik ilkeleri benimseme düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Toplum bu benimseme düzeyi ile kamu görevlileri üzerinde baskı unsuru oluşturacak nitelikte değildir. Toplumsal baskıdan yoksun kamu örgütleri yozlaşmaya ve verimsizliğe mahkûmdur.
- Kamu yönetiminde etiğe aykırı davranışın nedenlerinden biri yapılan düzenlemelerin tavandan tabana olmasıdır. Bu nedenle hem uygulayıcılar hem de vatandaş değişen süreç hakkında yeterince bilgi sahibi olamamakta ve bu tür düzenlemeler açısından etik davranış sergileyemeyebilmektedir. Bu sorunun çözümü için karar alıcılar uygulayıcılardan başlayarak vatandaşa kadar katılım zinciri oluşturmalıdır.
- Alınan kararlar ve yapılan düzenlemelerin nasıl uygulanacağına dair hem vatandaşa hem de uygulayıcılara eğitim programları düzenlenmelidir.
- Vatandaşın kamu görevlilerinin davranışında denetim mekanizması olabilmesi için öncelikle devlet ve kamu görevlileri ulaşılabilir kılınmalıdır.

ÖNERİLER (3)

Bunun için,

- DMK'da denetim kısmında etik ilkelerle ilgili maddeler eklenmeli ve etik ilkelere aykırı davranışlarda bulunan kamu görevlisine verilecek cezai yaptırımlar artırılmalı,
- Memurun vatandaşa dönük olumsuz tutumunu değiştirebilmek için etkin bir halkla ilişkiler eğitimi verilmeli
- Etik eğitiminde yolsuzluk indeksinde yolsuzluk puanı düşük ülkelerden uygulama örnekleri anlatılmalı
- Kurumların internet sitelerindeki başvuru linkleri aktif hale getirilmeli ve bunlar yayınlanmalıdır.
- Bu konu ile ilgili etik kurul ve kamu kurumlarında ihbar hatları da konulabilir.

ÖNERİLER (4)

- Bu çalışmada toplum ve öğrenci araştırmaları, eğitim açısından farklı sonuçlar sergilemiştir. Toplum araştırmasında eğitim düzeyi artarken etik ilkeleri benimseme düzeyi de artmış ancak öğrenci araştırmasında tam tersi bir durum ortaya çıkmıştır. Bu veriden mevcut eğitim sisteminin etik ilkelerin oluşmasında ve benimsenmesinde yeterli olmadığı sonucu olmadığı çıkarılabilir. Bu çerçevede Türkiye'deki pozitivist olmayan ve ezberci olmayan, bilgilendirmeye ağırlık veren eğitim politikalarının desteklenmesi gerekmektedir.
- Etik bilincin kazandırılmasında anne baba eğitimi verilerek okul ve aile arasında istikrar sağlanmalı
- Etik ilkeler Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Vatandaşlık Bilgisi derslerinin müfredatına yansıtılmalı
- Konular, sadece teorik olarak anlatılmamalıdır. Öğrencinin etik ilkelerin uygulamasını kavrayabilmesi için derslerde örnek olaylar anlatılmalı
- Kamu kurumlarındaki görevliler derslere davet edilerek öğrencilerin kurumların görev alanları ve sorumlulukları ile ilgili bilgi edinmesi sağlanmalı
- Bu eğitimlerin etkinliğini artırmak için etik ilkeleri benimseme düzeyi düşük iller, yaş gruplarına ayrıca önem verilmelidir.
- Yine bu eğitimlerin etkinliğini artırmak için periyodik olarak ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır.

ÖNERİLER (5)

- Bu çalışmada medya ve sivil toplum örgütlerinin toplumun etik değerleri benimsemesine katkısı araştırılmıştır. Ancak böyle bir katkı bir yana bizzat kendilerinin etiğe aykırı davranışlara neden oldukları bu örgütlerin mensuplarınca belirtilmiştir.
- Medyanın ve Sivil Toplum Örgütlerinin etik bilince katkı sağlayabilmesi için
- Hazırlanacak yasal düzenlemelerde etik ilkelere de yer verilmelidir.
- Medyada tekelleşmeyi önleyici ve rekabeti artırıcı yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- Dernekler ve vakıflar yasasında sivil toplumun etkinliğini artıracak ve sivil toplumu baskı unsuru haline getirebilecek düzenlemeler yapılmalıdır.
- Ayrıca medya ve sivil toplum örgütleri ve siyasi partilerin ilişkilerinde menfaat sağlama ve siyasi rant kollama ile ilgili ağır yaptırımlar konulmalıdır.
- Bunların Medya ve Sivil Toplum örgütlerinin etik bilincin kazandırılmasındaki rolünü artırmak için Kamu Görevlileri Etik Kurulu ayrıca bu örgütlerin mensuplarını bilgilendirici faaliyetler düzenlemelidir.

- Teşekkürler...
- Sorular ?